

D ó m s o r ð :

Kröfum stefnenda, Jóns Sæmundssonar, Guðrúnar Jónsdóttur, Guðmundar Þórissonar, Sigurðar Þórissonar, Sverris Guðmundssonar, Jóns Laxdal, Sigurðar Helgasonar, Sævars Magnússonar og Sveins Sigurbjörnssonar í máli þessu er hafnað.

Málskostnaður fellur niður að öðru leyti en því að stefnendur skulu að óskiptu greiða stefnda Erlingi Arnórssyni kr. 20.000,00 í málskostnað.

Föstudaginn 11. desember 1987.

Nr. 247/1986. **Sigmar Stefán Pétursson**

(Hjalti Steinþórsson hrl.)

gegn

Guðjóni Pálssyni

(Þórður Gunnarsson hrl.)

Verksamningar. Skuldamál. Yfirborganir. Fjárnám.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Thoroddsen, Guðmundur Jónsson, Guðmundur Skaftason, Guðrún Erlendsdóttir og Magnús Þ. Torfason.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 18. september 1986. Dómkröfur hans eru þær, að hann verði sýknaður af kröfum stefnda, felld verði úr gildi fjárnámsgerð er fram fór 25. júlí 1986 í fasteign áfrýjanda að Hrístateigi 41, Reykjavík, til tryggingar tildæmdum kröfum samkvæmt hinum áfrýjaða dómi. Þá krefst áfrýjandi málskostnaðar úr hendi stefnda í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómkröfur stefnda eru þær, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur með þeirri breytingu þó, að hin tildæmda fjárhæð beri 30% ársvexti frá 1. mars 1987 til 15. apríl 1987 en dráttarvexti skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags. Þess er og krafist að hin áfrýjaða fjárnámsgerð verði staðfest til tryggingar

tildæmdum kröfum. Loks krefst stefndi málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Nokkur ný skjöl hafa verið lögð fram í Hæstarétti, m.a. bréf frá Verðlagsstofnun, dags. 4. desember 1987. Þar kemur fram, að hámarkstaxti útseldrar vinnu er settur samkvæmt heimild í 8. gr. laga nr. 56/1978 um verðlag, samkeppnishömlur og óréttmæta viðskiptahætti.

Hámarkstaxti þessi er ekki birtur af hálfu Verðlagsstofnunar. Hann tekur aðeins til álagningarhluta taxtans en meginhluti hans grundvallast á samningum stéttarfélaga, sem verðlagslög taka ekki til.

Af hálfu Verðlagsstofnunar er sá skilningur lagður í hámarks-taxta þess, „að þeir séu hinir einu lögmætu í viðkomandi iðngrein“.

Um þóknun fyrir hönnunarvinnu:

Svo sem rakið er í hinum áfrýjaða dómi, hefir verið lagt fram skjal, sem stefndi mun hafa samið eftir að vinnu á 2. hæð veitingahússins var að mestu lokið. Skjal þetta er ódagsett. Þar reiknar stefndi sér 162 tíma í hönnunarvinnu og krónur 303,00 á tímann eða samtals 49.086,00 krónur. Af hálfu áfrýjanda er því haldið fram að skjal þetta sé samið eftir verklok. Stefndi hefir eigi sannað, að hann hafi unnið hönnunarvinnu vegna 2. hæðar veitingahússins eftir samningu skjals þessa. Telst hann því bundinn af þeirri fjárhæð, er þar greinir, þ.e. 49.086,00 krónur.

Um uppgjörið frá 25. ágúst 1984:

Viðurkennt er af hálfu áfrýjanda, að hann hafi verið búinn að fá í hendur vinnuseðla ásamt leigu fyrir vélar á verkstæði á héraðsdómsskjali nr. 22 er honum var afhent uppgjörið frá 25. ágúst 1984 að fjárhæð 1.273.300,00 krónur. Samkvæmt skjali þessu nemur verkkostnaður 1.425.813,00 krónum. Því er ekki mótmælt að með innheimtubréfi lögmanns áfrýjanda hinn 10. október 1985 fékk áfrýjandi fyrst reikning stefnda fyrir leigu á vélum á byggingarstað að fjárhæð 207.426,00. Er reikningur þessi í tveimur liðum, fyrir leigu á trésmíðavélum 162.631,00 króna og fyrir leigu á verkfærum 44.795,00 krónur. Lögmáður stefnda hafði áður með innheimtubréfum 9. maí 1985 krafist hann um greiðslu vegna vanskila á hönnunarkostnaði og verkkostnaði vegna bjórstofu. Ekki hefur

verið sýnt fram á að stefndi hafi fyrr krafist leigu fyrir verkfærin og eins og viðskiptum aðila var farið hafði áfrýjandi réttmæta ástæðu til að ætla að svo yrði ekki. Ber því að hafna þessum kröfuhlið. Að því er snertir hinn lið reikningsins, 162.631,00 krónu, þá hafði stefndi afhent áfrýjanda skjal yfir þann verkkostnað og nam hann 49.050,00 krónum að veittum 50% afslætti. Verður að telja stefnda bundinn af þeirri fjárhæð. Stefndi hefir krafist 23,5% söluskatts af vélaleigu. Ber að taka þá kröfu til greina. Með söluskatti verður vélaleigan því 60.577,00 krónur. Að því er varðar greiðslu á söluskatti af verkstæðisvinnu mátti áfrýjandi ekki vænta að hann kæmist hjá að greiða hann. Að öðru leyti en hér greinir er skírskotað til forsendna héraðsdóms að því er þennan þátt málsins snertir.

Um yfirborganir:

Eins og fram kemur í hinum áfrýjaða dómi, höfðu yfirborganir á kauptöxtum trésmiða tíðkast í samskiptum aðilja um 12 ára skeið. Kaupfaxtar samkvæmt kjarasamningum stéttarfélaga eru lágmarksfaxtar, sbr. 1. gr. laga nr. 55/1980, sem heimilt er að semja um yfirborganir á, þar sem þeir falla utan verðlagslaga, sbr. 2. mgr. 2. gr. laga nr. 56/1978. Vegna hinnar löngu venju um yfirborganir í samskiptum málsaðilja, verður að telja, að áfrýjandi sé skuldbundinn til þeirra yfirborgana, sem stefndi krefur hann um, enda er ósannað að reiknað sé með hærra meistaraálagi en Verðlagsstofnun hefir heimilað.

Kröfur stefnda eru samkvæmt tveim reikningum, öðrum að fjárhæð 647.900,00 krónur fyrir vinnu á byggingarstað, en hinum að fjárhæð 960.722,00 (þar af söluskattur kr. 182.809,00) fyrir verkstæðisvinnu, eða samtals 1.608.622,00 krónur.

Samkvæmt því sem nú hefir verið rakið verður áfrýjandi dæmdur til að greiða stefnda 588.947,50 krónur + (þ.e. kr. 49.086,00 + kr. 60.577,00 + kr. 1.608.622,00 + kr. 399.111,00 - kr. 1.528.448,50.)

Áfrýjandi var ekki krafinn um greiðslu fyrr en með innheimtu-bréfi lögmanns stefnda dagsettu 10. október 1985. Verða vextir því eigi dæmdir frá fyrri tíma. Vegna breytinga, er orðið hafa á vöxtum eftir fjárnámsgerð, sbr. og vaxtalög nr. 25/1987, var stefnda rétt

að hækka vaxtakröfur sínar fyrir Hæstarétti, svo sem hann hefir gert, enda þótt fjárnámið verði ekki staðfest fyrir þeirri hækkun.

Eftir þessum málalokum er rétt að áfrýjandi greiði stefnda málskostnað bæði í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals 200.000,00 krónur.

D ó m s o r ð:

Áfrýjandi, Sigmar Stefán Pétursson, greiði stefnda Guðjóni Pálssyni, 588.947,50 krónur með 45% ársvöxtum frá 10. október 1985 til 1. mars 1986, með 33% ársvöxtum frá þeim degi til 1. apríl s.á. og með 27% ársvöxtum frá þeim degi til 1. mars 1987, 30% ársvöxtum frá þeim degi til 15. apríl 1987 og með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags. Fjárnám það er gert var hinn 25. júlí 1986 í fasteign áfrýjanda að Hrisateigi 41, Reykjavík, er staðfest til tryggingar greiðslu tildæmdra fjárhæða, þó ekki hærri ársvöxtum en 27% eftir 1. apríl 1986 til greiðsludags.

Áfrýjandi greiði stefnda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti samtals 200.000,00 krónur.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 19. júní 1986.

Mál þetta sem dómtekið var 28. maí sl. höfðaði Guðjón Pálsson byggingameistari, nr. 2926-7634, Torfufelli 2, Reykjavík, með starfsstöð að Grensásvegi 8, Reykjavík, gegn Sigmari Péturssyni veitingamanni, nnr. 7563-8655, Hrisateigi 41, Reykjavík, persónulega og fyrir hönd óskráðs einkafyrirtækis hans Veitingahússins Sigtúns, Suðurlandsbraut 26, Reykjavík, með þingfestingu málsins 24. október 1985.

Dómkröfur stefnanda eru þær að stefndi verði dæmdur til að greiða honum kr. 949.725,50 með 19% ársvöxtum frá 20. mars 1984 af kr. 375.611,00 til 15. ágúst s.á. af kr. 677.125,50 frá þeim degi til 1. janúar 1985, með 32% ársvöxtum frá þeim degi til 1. febrúar s.á., með 39% ársvöxtum frá þeim degi til 1. mars s.á., með 48% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní s.á., með 42% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júlí s.á., með 45%

ársvöxtum af kr. 949.725,50 frá þeim degi til greiðsludags auk málskostnaðar samkvæmt gjaldskrá LMFÍ.

Dómkröfur stefnda eru þær aðallega að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda og að honum verði tildæmdur málskostnaður úr hendi stefnanda samkvæmt gjaldskrá LMFÍ.

Til vara krefst stefndi þess að kröfur stefnanda verði stórlega lækkaðar og að honum verði tildæmdur málskostnaður að mati dómsins.

Sættir hafa verið reyndar en án árangurs.

Málavextir, málsástæður og lagarök.

Stefnandi tók að sér að innrétta dansstað á II. hæð veitingahúss stefnda Sigtúni. Sú vinna hófst að sögn stefnanda í desember 1983 og var að mestu lokið í júní 1984, en þá var dansstaðurinn opnaður.

Þá tók stefnandi og að sér að innrétta bjórstofu á I. hæð hússins og hófst sú vinna að sögn stefnanda hinn 21. janúar 1985. Stefnandi hætti vinnu við þetta verk 20. mars 1985, en því mun þá ekki hafa verið að fullu lokið.

Stefnandi kveðst auk hönnunar á innréttingum þeim sem að framan greinir hafa tekið að sér forhönnun á sal á I. hæð hússins og lagt fram grunnteikningar að henni. Dómkvaddir matsmenn mátu, að hönnunarkostnaður allur næmi kr. 272.600,00 miðað við verðlag 1. júlí 1985.

Stefnandi sundurliðar reikning sinn fyrir framangreinda vinnu svo:

A.	Hönnunarkostnaður		kr. 272.600,00
B.	Tímavinna og útlagður kostnaður vegna smíða í bjórstofu á I. hæð		
1.	tímavinna	kr. 183.833,00	
2.	ferðir	“ 6.300,00	
3.	vélaleiga	“ 148.456,00	
4.	útlagður kostnaður	“ 2.145,00	
5.	söluskattur	“ 34.887,00	
	Samtals	kr. 375.611,00	“ 375.611,00
C.	Tíma- og verkstæðisvinna á II. hæð		
1.	vinna á verkstæði	kr. 960.722,00	(þar af söluskattur kr. 182.809)
2.	tímavinna á staðnum	“ 647.900,00	
3.	leiga á trésmíðavélum	“ 207.426,00	
4.	kaupbreytingar	“ 4.470,00	
5.	forvextir	“ 9.445,00	
	Samtals	kr. 1.829.963,00	kr. 1.829.963,00
	Heildarkrafa stefnanda nemur því kr. 2.478.174,00.		

Aðilar málsins eru sammála um að stefndi hafi greitt stefnanda samtals kr. 1.528.448,50 sem dragast frá heildarkröfunni. Mismunurinn er kr. 949.725,50 sem er stefnukrafan.

Í þinghaldi í máli þessu hinn 29. apríl sl. var bókun svohljóðandi mál-
futningsyfirlýsing:

„Af hálfu aðila beggja er gefin svofelld málflutningsyfirlýsing:

Af hálfu stefnda er því lýst yfir að hann samþykki að greiða stefnanda kr. 399.111,00 fyrir alla vinnu og kostnað við bjórstofu. Aðilar eru sammála um að vinnuliður þeirrar fjárhæðar kr. 183.833,00 lækki ef niðurstaða dómsins verður sú í öðrum þáttum málsins að stefnda beri einungis að greiða laun samkvæmt lægri taxa en stefnandi krefst og þá í sama hlutfalli og sú lækkun kann að verða. Þá komi og fjárhæðinni kr. 399.111,00 til frádráttar fjárhæðir sem stefndi kann að hafa greitt stefnanda fyrir vinnu á II. hæð hússins fram yfir það sem honum bar skylda til verði sú niðurstaða dómsins.“

Þá var við aðalflutning málsins svofelld yfirlýsing bókun:

„Lögmenn aðila lýsa því yfir að verði niðurstaða í málinu sú að stefndi eigi einvörðungu að greiða tímakaup það sem samningar stéttarfélaga kveða á um eigi að lækka tímavinnureikning stefnanda um 20%.“

Stefnandi kvaðst vera búinn að starfa fyrir stefnda í u.þ.b. 12 ár. Um þá vinnu sem er deilufni þessa máls hefðu þeir enga sérstaka samninga gert. Stefndi hefði beðið sig að teikna og innrétta dansstað (diskótek) á annarri hæð hússins. Ekki hefði sérstaklega verið rætt um greiðslu fyrir teiknivinnu annað en það að stefndi hefði ætlað að greiða þá vinnu sem stefnandi setti fram. Stefnandi kvaðst hafa unnið megnið af teiknivinnunni áður en framkvæmdir við innréttingarnar hófust.

Stefnandi kvað starfsmenn sína sem lengi hefðu unnið hjá sér hafa fengið sömu yfirborgun á kaup sitt við þessa vinnu og síðastliðin 12 ár, þ.e. á bilinu 10-15%, enda væri útilokað að halda góðum mönnum í tímavinnu ef ekki kæmu yfirborganir til, svo mikill munur væri á töxtum í tímavinnu og uppmælingu. Þetta hefði stefnda verið vel kunnugt þótt það hefði ekki sérstaklega verið rætt þeirra á milli. Stefnandi kvaðst fyrstu 3 - 4 vikurnar af verkímanum hafa skrifað reikninga vikulega og á þeim hefði komið fram hvaða tímakaup var greitt starfsmönnum. Stefndi hefði greitt reikningana athugasemdalest. Síðan hefði stefndi hætt að geta greitt vikulega og kvaðst þá stefnandi hafa hætt að skrifa vikulega reikninga. Stefndi hefði talað um að greiða inn á verkið og samþykkja víxla og síðan gera upp í verklok.

Stefnandi kvaðst aldrei hafa samið um afslátt við stefnda á töxtum fyrir vinnuvélar. Hins vegar hefði hann ætlað að gefa stefnda afslátt, en hætt við það þar sem stefndi hefði ekkert greitt.

Stefndi kvað stefnanda hafa meira og minna unnið hjá sér frá því að hann byrjaði að byggja veitingahús sitt við Suðurlandsbraut. Ekki hefði verið samið sérstaklega um þau verk sem deilt er um í þessu máli, en unnið á þeim forsendum að kaup yrði samkvæmt töxtum stéttarfélaga.

Stefndi kvað ekki hafa verið sérstaklega rætt um að stefnandi teiknaði innréttingar. Stefnandi hefði teiknað vinnuteikningar af því sem hann hefði smíðað sjálfur. Engar teikningar hefðu verið fyrir hendi af innréttingum á II. hæð hússins, en teikningar af þeim hefði stefnandi allar teiknað í vinnutíma sínum sem gerður hefði verið reikningur fyrir. Teikningar hefðu verið til af bjórstofu á I. hæð en þeim hefði þurft að breyta og hefði stefnandi gert það. Stefnandi hefði ekkert annað teiknað á I. hæð hússins sem hefði verið notað. Stefnandi hefði hins vegar gælt við hugmyndir að innréttingum á I. hæð en aldrei sérstaklega rætt við stefnda að unnið yrði eftir þeim. Ekki hefði staðið til að innrétta I. hæðina á þessum tíma.

Stefndi kvaðst engan reikning hafa greitt stefnanda með yfirborgun á taxa. Hann hefði greitt þá reikninga sem stefnandi hefði framvísað og treyst því að miðað væri við umsamda taxa stéttarfélaga, enda hefði hann borið fullt traust til stefnanda. Stefnandi taldi að á byggingartíma veitingahússins hefði hann aldrei greitt yfirborganir á tímakaup, en mikið af vinnunni við það hefði verið unnið í uppmælingu. Stefnandi kvaðst ekki minnst þess að stefnandi hefði nokkru sinni rætt um að sér væri nauðsyn að greiða starfsmönnum sínum hærri laun en samningar gerðu ráð fyrir, en þess bæri að gæta að margt hefði farið þeirra á milli á starfstíma stefnanda hjá stefnda og kvaðst stefndi að sjálfsögðu ekki muna það allt.

Í málinu hefur verið lagður fram reikningur frá stefnanda stílaður á Veitingahúsið Sigtún, dags. 25. ágúst 1984. Á reikninginn eru prentaðir ýmsir liðir s.s. vinna, akstur, efni o.s.frv. og að síðustu liðurinn annað.

Þar er vélritað:

„Vinna samkvæmt samkomulagi að Suðurlandsbraut 26, 1.273.300.“

Síðar stendur á reikningnum Greitt: Samkvæmt kvittunum. Samtals 1.273.300,00.

Stefndi kvaðst hafa fengið þennan reikning í hendur um það leyti sem hann er dagsettur og hér sé um að ræða lokauppgjör stefnanda fyrir vinnu hans á II. hæð veitingahússins. Stefnandi segist hafa verið búinn að greiða stefnanda þá fjárhæð sem um getur á reikningnum, og nær allri vinnu á II. hæð hafi verið lokið á þessum tíma. Hvort tveggja segir stefnandi rétt. Hins vegar sé hér ekki um neitt lokauppgjör að ræða, heldur hafi hann samið reikninginn eingöngu í því skyni að færa út veltu fyrirtækisins gagnvart söluskattsskýrslum, það hafi hann ekki getað dregið. Stefnandi hefði ekki fengið þennan reikning í hendur kvittaðan um greiðslu, en fyrir hendi hefðu verið kvittanir fyrir greiðslu sömu fjárhæðar. Þessi reikningur hefði

verið tekinn saman eftir kvittunum í bókhaldi og engin fylgiskjöl hefðu verið með honum. Þegar stefndi hefði fengið reikninginn í hendur hefði ekkert verið rætt um að stefndi greiddi meira. Hins vegar hefði stefndi verið búinn að tjá sér að hann gæti ekkert greitt til viðbótar fyrr en sala á I. hæð hússins hefði farið fram en þá myndi hann gera upp eftirstöðvarnar.

Þegar salan á I. hæð hafi verið um garð gengin og greiðslur teknar að berast til stefnda kvað stefnandi stefnda ætíð hafa borið fyrir sig að hann þyrfti að greiða ýmsa aðra reikninga.

Stefnandi kvað stefnda hafa verið ánægðan með hvernig til hefði tekist með hönnun innréttinga á II. hæð og beðið sig að hanna innréttingar á I. hæð. Stefndi hafi verið óánægður með fyrstu tillögur sínar, en þá hafi hann reynt að bæta um betur. Stefnandi kvað þessar tillögur hafa ónýst þegar I. hæð hafi verið seld, en í framhaldi af því hafi verið hafist handa um að innrétta bjórstofu á hluta I. hæðar. Stefnandi kvaðst síðan hafa byrjað vinnu við innréttingar í bjórstofu gegn því að stefndi greiddi vikulega fyrir þá vinnu. Hann hafi greitt fyrstu tvær vikurnar samkvæmt reikningum og á þeim hafi verið gerð grein fyrir kaupum þeirra sem við verkið unnu en um hefði verið að ræða kaup með yfirborgunum. Á þessum tíma kveður stefnandi stefnda hafa tjáð sér að hann myndi fljótlega fá greitt söluverð I. hæðar hússins og þá myndi hann geta greitt honum.

Stór hluti af vinnu á II. hæð mun hafa verið greiddur þannig að stefndi gaf út skuldabréf sem stefnandi annaðist sölu á. Stefnandi segir að þetta hafi verið eini möguleikinn til þess að fá greiðslur úr hendi stefnda. Stefndi hafi ætíð gert kröfu til þess að helmingur af andvirði skuldabréfanna rynni til sín, en við þá kröfu kannast stefndi ekki. Hins vegar er upplýst að hluti söluandvirðisins rann til stefnda. Í málinu hefur verið lagt fram af hálfu stefnanda yfirlit yfir sölu fjögurra skuldabréfa og hvernig söluandvirði þeirra hefur skipst á milli aðila. Síðasta skuldabréfið var selt 9. ágúst 1984 fyrir kr. 286.650,00 og fékk stefnandi í sinn hlut kr. 22.150,00 gegn afhendingu nótna í frumriti sem stefnandi hafði greitt. Stefndi fékk kr. 264.500,00 í sinn hlut. Stefnandi kvað stefnda hafa tjáð sér að honum væri nauðsynlegt að fá þessa peninga til þess að greiða söluskatt o.fl. Aldrei hefði verið meiningin að andvirði bréfanna ætti að nægja fyrir greiðslum til stefnanda.

Stefnandi kvaðst hafa farið fram á það við stefnda að fá greiddar kr. 150.000,00 fyrir vinnu sína við hönnun innréttinga. Stefndi hefði viljað láta þá greiðslu biða þar til hann fengi greiðslur fyrir sölu I. hæðar hússins.

Á dóm skjali í málinu kemur fram að stefnandi ritar vinna við teikningar G.P. 162 timar 303/- 49.086,00. Stefnandi kvaðst hafa ritað þetta hjá sér og sett fram einhvern tíma á greiðslutímabilinu. Þá hefði hönnunarvinnunni ekki verið lokið.

Stefndi sagði að búið hafi verið að gera sölu skuldabréfanna upp á þeim

tíma sem hann fékk reikninginn sem dags. er 25. ágúst 1984 í hendur. Stefndi kvaðst ekki hafa gert kröfu um að fá neitt frekara uppgjör. Stefndi kvaðst hafa beðið stefnanda að innrétta bjórstofuna á I. hæð hússins. Stefndi hefði ekki gert kröfu til að fá þá vinnu staðgreidda. Stefndi hefði af sjálfsdáðum afhent sér helming af andvirði seldra skuldabréfa. Stefndi kvaðst hafa fengið í hendur yfirlit um tímakaup starfsmanna stefnanda áður en hann fékk reikninginn sem dags. er 25. ágúst 1984 í hendur. Hann kvaðst hafa farið yfir þá og séð að ansi vel hafi verið í lagt. Hann hefði gert athugasemdir við stefnanda og talað um hámarksálagningu á útselda vinnu. Hann hefði séð að þessir reikningar voru ekki réttir. Hann hefði hins vegar verið búinn að greiða þá.

Af hálfu stefnanda er því haldið fram að hann hafi verið búinn að teikna innréttingar á II. hæð veitingahússins áður en smíði þeirra hófst. Því sé vinnan við þær ekki hluti af þeirri tímavinnu sem stefndi geri stefnda reikning fyrir í þessu máli. Þó er viðurkennt af hálfu stefnanda að verið geti að vinna stefnanda við verkstjórn hafi að einhverju leyti fallið undir hönnunarvinnu. Þess beri þó að gæta að stefndi hefði þurft að greiða stefnanda fullt fyrir verkstjórn enda þótt hönnunarvinna hefði verið unnin af öðrum og því sé ekki um aukinn kostnað stefnda að ræða.

Þá kveður stefndi koma fram af skjölum málsins, þar sem stefndi ætli sér sérstakan tímafjölda fyrir hönnun, að hún hafi ekki verið tekin inn í tímavinnureikninga stefnanda. Hins vegar beri þess að gæta að stefndi hafi eytt mun fleiri tímum en 162 eins og ritað sé á viðkomandi dómskjal.

Stefndi hafi viðurkennt skyldu sína til að greiða stefnanda fyrir hönnun bjórstofu.

Stefndi hafi teiknað innréttingar á I. hæð að beiðni stefnanda og hafi stefndi rekið á eftir honum að ljúka þeim, því fari fjarri að hann hafi verið að teikna sér til skemmtunar eins og stefndi vilji vera láta.

Stefndi hafi unnið hjá stefnda í tólf ár. Í allan þann tíma hafi hann reiknað yfirborganir á tímavinnu sem stefndi hafi greitt athugasemdalaust. Stefndi hafi verið vel kunnugt um þessar yfirborganir og samþykkt að greiða þær með því að greiða reikninga án athugasemda. Hann geti því ekki borið það fyrir sig nú að hann sé óskuldbundinn til að greiða yfirborgun á launin. Stefndi hafi einnig viðurkennt fyrir dóminum að hafa fengið í hendur tímavinnureikninga þá sem krafa stefnanda í málinu m.a. byggist á og komið auga á að kaupíð var hærra en umsömdum töxtum stéttarféлага nam og hafi engar athugasemdir gert.

Mönnum sé heimilt að semja um hærra kaup en samningar kveði á um.

Því fari fjarri að reikningur stefnanda frá 25. ágúst 1984 sé heildaruppgjör fyrir vinnu hans á II. hæð hússins. Engin fylgiskjöl hafi fylgt þessum reikningi og ekkert uppgjör. Stefndi hafi heldur ekki treyst sér til að full-

yrða fyrir dóminum að stefnandi hafi sagt að um lokauppgjör væri að ræða. Engan veginn sé hægt að túlka orðalag reikningsins þannig að hann sé lokauppgjör. Reikningurinn sé einungis samantekt á þeim greiðslum sem stefndi hafi innt af hendi til stefnanda fram að þeim tíma að reikningurinn var saminn. Þessu breyti í engu það að dregist hafi hjá stefnanda að krefja stefnda um lokagreiðslu. Stefndi hafi lofað að ljúka greiðslum þegar hann færi að fá greiðslur söluverðs I. hæðar hússins, en hafi ekki staðið við það þegar stefnandi leitaði eftir.

Af hálfu stefnda er viðurkennt að hann hafi beðið stefnanda um að hanna innréttingar á II. hæð veitingahússins. Stefndi hafi hins vegar reiknað sér fullt tímakaup á þeim tíma sem hönnunarvinnan hafi staðið; það kaup sé að fullu greitt eins og annar kostnaður við innréttingar á II. hæð veitingahússins. Stefndi hafi enda ekki sett fram neina kröfu um kaup við hönnun fyrr en með bréfi lögfræðings hans dags. 9. maí 1985 eða nær ári eftir að framkvæmdum við II. hæð lauk.

Verði ekki á þetta fallist megi engu að síður byggja á því að stefndi hafi greitt hluta hönnunarvinnu. Í matsgerð hinna dómkvöddu matsmanna sé hönnunarvinnunni skipt í þrjá þætti. Tveir síðustu þættirnir séu að skýra hugmynd hönnuðarins fyrir fagmönnum og sjá um að hún sé rétt framkvæmd og svo að kanna hvað markaðurinn hafi upp á að bjóða. Stefndi reikni sér kaup fyrir verkstjórn og fyrri þátturinn af þessum tveimur sé hluti af henni, enda sé ekki hægt að vinna þessa vinnu nema á þeim tíma er smiðir séu að störfum. Sama máli gegni með síðari þáttinn, hann verði ekki unninn á öðrum tíma en þeim þegar verslanir séu opnar. Á þessum tímum dagsins hafi stefnandi reiknað sér fullt kaup sem stefndi hafi nú þegar greitt.

Af hálfu stefnda er því mótmælt að hann hafi beðið stefnanda um að hanna innréttingar á I. hæð hússins. Engin rök hnígi til þess að svo hafi verið. Hann hafi ekki á þessum tíma haft í hyggju að innrétta I. hæðina heldur að selja hana sem orðið hafi í ársbyrjun 1985.

Af hálfu stefnda er því haldið fram að hann hafi að fullu gert upp við stefnanda vinnu hans við innréttingar á II. hæð veitingahússins. Uppgjörið sé á reikningi stefnanda til stefnda dags. 25. ágúst 1984 en þann reikning hafi stefndi fengið í hendur um það leyti. Reikningnum hafi fylgt yfirlit yfir tíma-vinnu og vélaleigu svo og hafi stefnandi skráð vinnu sína við teikningar 162 tíma. Stefndi hafi gert athugasemdir við tímakaupið sem greint sé á yfirlitinu yfir tímavinnuna en látið þar við sitja þar sem hann hafi verið búinn að greiða stefnanda á þessum tíma fyrir verkið allt. Reikningur stefnanda hafi verið saminn nokkru eftir að vinnu hafi verið lokið við II. hæðina og engin krafa hafi komð fram frá stefnanda um viðbótargreiðslur fyrr en rúmu ári seinna, þ.e. með kröfubréfi lögmanns hans sem dagsett sé 10. október 1985.

Stefnandi hafi ekki reiknað söluskatt í uppgjörinu eins og hann geri nú. Það sé alfarið mál stefnanda hvort hann reikni söluskatt af þeirri vinnu og þjónustu sem söluskattsskyld sé og standi skil á þeim fjárhæðum. Það komi stefnda ekki við.

Því sé ekki mótmælt af hálfu stefnda að semja megi um hærri taxa en kjarasamningar kveði á um. Hins vegar verði þeir samningar að vera skýrir til þess að á þeim sé hægt að byggja kröfur um hærri kaupgreiðslur. Stefndi hafi engan slíkan samning gert við stefnanda. Ekki sé nægilegt þótt vera kunni að stefndi hafi fyrr greitt stefnanda hærri kaup en samkvæmt kjarasamningum.

Mat það sem stefnandi hafi látið framkvæma á hönnunarkostnaði hafi leitt í ljós að stefnandi hafi sett fram óraunhæfar kröfur um hönnunarkostnað. Því sé mótmælt að stefndi eigi nokkurn kostnað að bera af matinu.

Niðurstaða dómsins.

Óumdeilt er í máli þessu að stefndi hafi greitt stefnanda kr. 1.528.448,50 fyrir þá vinnu sem í upphafi málssóknarinnar var deilt um. Stefndi hefur undir rekstri málsins samþykkt, með fyrirvörum sem fyrr hafa verið raktir, að greiða stefnanda kr. 399.111,00 fyrir alla vinnu hans við bjórstofu á I. hæð veitingahússins, þar með talinn hönnunarkostnað kr. 23.500,00.

Deiluefnið sem enn er óútljáð er tvíþætt. Í fyrsta lagi krefst stefnandi þess að fá greiddar kr. 272.600,00 í hönnunarkostnað allan, en þar af eru kr. 23.500,00 fyrir hönnun bjórstofu og kr. 37.600,00 fyrir hönnun salar á I. hæð hússins.

Þá krefst stefnandi þess að fá greiddar kr. 1.829.963,00 fyrir vinnu sína á II. hæð hússins, en stefndi telur sig hafa greitt þá vinnu að fullu með kr. 1.273.300,00.

Stefnandi krefst því að fá greiddar kr. 272.600,00 samtals í hönnunarkostnað, kr. 375.611,00 vegna vinnu við bjórstofu, aðra en hönnunarvinnu, og kr. 1.829.963,00 vegna vinnu á II. hæð hússins eða samtals kr. 2.478.174,00. Frá þeirri fjárhæð dregst óumdeild greiðsla stefnda kr. 1.528.448,50 og eftir standa því kr. 949.725,50, sem er stefnufjárhæðin.

Viðurkennt er af stefnda að hann bað stefnanda um að hanna innréttingar á II. hæð veitingahússins, en stefndi neitar því alfarið að hann hafi beðið stefnanda um að hanna innréttingar í sal á I. hæð hússins. Upplýst er að ekki var sérstaklega samið á milli aðila um hvað greiða skyldi fyrir hönnunarvinnuna. Stefnandi krefst þess nú að fá greiddar kr. 211.500,00 fyrir hönnun á II. hæð og kr. 37.600,00 fyrir hönnun á I. hæð hússins. Krafan er byggð á mati dómkvaddra matsmanna, en þeir gera ráð fyrir að tekið hafi 450 klst. að hanna innréttingar á II. hæð og 80 klst. á I.

hæð og reikna hverja klukkustund á kr. 470,00 á verðlagi 1. júlí 1985.

Matsmenn segja að hönnunarvinnu megi skipta á þrjá þætti, fá hugmynd og setja á blað, skýra hugmyndina fyrir fagmönnum og sjá um að hún sé rétt framkvæmd og kanna hvað markaðurinn hafi upp á að bjóða.

Stefnandi skýrði frá því fyrir dómi að hann hefði farið fram á það við stefnda að fá greiddar kr. 150.000,00 fyrir hönnunarvinnu, en stefndi hefði viljað láta þá greiðslu biða þar til hann hefði fengið greitt af söluandvirði I. hæðar.

Þá hefur verið lagt fram skjal sem stefnandi mun hafa samið eftir að vinnu á II. hæð veitingahússins var að mestu lokið. Þar reiknar stefnandi sér 162 tíma í hönnunarvinnu og kr. 303,00 á tímann eða samtals kr. 49.086,00.

Þá hafa og verið lagðir fram í málinu tímavinnureikningar stefnanda og hans manna fyrir vinnu á II. hæð veitingahússins frá 11. mars til 16. júní 1984, en stefnandi leggur þessa reikninga til grundvallar kröfu sinni um greiðslu launa fyrir vinnu á II. hæð veitingahússins. Á reikningum þessum er stefnanda yfirleitt reiknaður sami vinnustundafjöldi á viku hverri og öðrum starfsmönnum. Er þar jafnan um dagvinnu og eftirvinnu að ræða og stundum næturvinnu. Það þykir benda til þess að stefnandi hafi á þeim tíma unnið við hönnun að því leyti sem hún er fólgin í því að skýra hugmyndir fyrir fagmönnum og sjá til þess að þær séu rétt framkvæmdar. Sama máli gegnir um könnun þess hvað markaðurinn hefur upp á að bjóða.

Hins vegar þykir ekkert upplýst um það að stefnandi hafi unnið að fyrsta þætti hönnunarinnar, þ.e. að fá hugmynd og færa hana í búning teikningar á þeim tíma sem hann reiknar sér tímakaup hjá stefnda. Með framangreind atriði í huga þykir verða að fallast á að stefnandi eigi rétt á að fá nokkra greiðslu fyrir hönnunarvinnu og þykir hún hæfilega ákveðin kr. 60.000,00.

Gegn eindregnum mótmælum stefnda þykir stefnandi ekki hafa sannað að komist hafi á samningur þeirra á milli um það að stefnandi hannaði innréttingar á I. hæð hússins. Ber því að sýkna stefnda af kröfum stefnanda um að hann greiði fyrir þá hönnunarvinnu.

Stefndi þykir ekki hafa sannað gegn mótmælum stefnanda að í ágúst 1984 hafi farið fram lokauppgjör þeirra á milli fyrir vinnu stefnanda við II. hæð veitingahússins, þannig að stefnandi eigi ekki rétt á frekari greiðslu fyrir þá vinnu. Verður því ekki á það fallist að stefndi hafi að fullu greitt fyrir þá vinnu með kr. 1.273,300,00.

Stefnandi hefur lagt fram sundurliðaða útreikninga á þessari kröfu sinni. Stefndi hefur ekki mótmælt þeim tölulega að öðru leyti en því að hann telur sig ekki eiga að greiða hærra tímakaup en taxtar kjarasamninga þeirra sem unnið var eftir kveða á um. Hins vegar er því ekki mótmælt af stefnda

að heimilt sé að semja um hærra kaup en samningar segja til um, en það hafi ekki verið gert í þessu tilviki.

Því er staðfastlega haldið fram af stefnanda að hann hafi í öll þau ár sem hann hafi unnið hjá stefnda gert honum reikninga fyrir vinnu sem hafi haft að geyma yfirborganir og þá reikninga hafi stefndi greitt athugasemda-laust. Þessu er ekki mótmælt af hálfu stefnda að öðru leyti en því að hann kveðst hafa gert athugasemdir við tímakaupið þegar hann fékk reikninga í ágúst 1984, en látið við það sitja, enda hafi hann þá verið búinn að greiða reikningana. Hins vegar heldur stefndi því fram að semja þurfi skýrlega um greiðslu yfirborgana til þess að skyldu beri til þess að greiða þær, en svo hafi ekki verið í þessu tilviki. Á það má í sjálfu sér fallast, en þegar litið er til þess að aðilar þessa máls höfðu átt viðskipti sín á milli um langt skeið og ekki er annað upplýst en stefndi hafi ætíð greitt stefnanda kaup þar sem um yfirborganir var að ræða, verður að telja að hann hafi í framkvæmd skuldbundið sig til þess að greiða stefnanda kaup með þessum hætti og verður því ekki á það fallist að stefnandi geti ekki krafist stefnda um greiðslu þess tímakaups sem hann nú gerir. Ber því að taka kröfu stefnanda til greina að þessu leyti.

Niðurstaða dómsins er því sú að stefnda beri að greiða stefnanda kr. 60.000,00 fyrir hönnunarvinnu, kr. 399.111,00 fyrir vinnu við bjórstofu veitingahússins samkvæmt samkomulagi aðila og kr. 1.829.963,00 fyrir vinnu á II. hæð veitingahússins eða samtals kr. 2.289.074,00, allt að fráðregnum kr. 1.528.448,50 eða kr. 760.625,50.

Stefndi hefur ekki mótmælt vaxtakröfu stefnanda. Hins vegar er þar um að ræða þá sýnilegu skekkju að stefnandi krefst vaxta af kröfu sinni vegna vinnu við bjórstofu veitingahússins frá 20. mars 1984, en sú vinna var að hans sögn unnin frá 21. janúar til 20. mars árið 1985. Rétt þykir því að dæma stefnda til að greiða stefnanda vexti af þeirri kröfu frá 1. apríl 1985. Vextir af kröfu stefnanda um greiðslu hönnunarvinnu verða að kröfu stefnanda dæmdir frá 1. júlí 1985. Vextir af kröfu stefnanda vegna vinnu á II. hæð veitingahússins kr. 1.829.963,00 að fráðregnum greiðslum stefnda kr. 1.528.448,50 eða kr. 301.514,50 verða dæmdir frá 25. ágúst 1984.

Málkostnaður sem stefndi greiði stefnanda þykir hæfilega ákveðinn kr. 130.000,00.

Friðgeir Björnsson borgardómari kvað upp þennan dóm.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Sigmar Pétursson, greiði persónulega og f.h. einkafyrirtækis síns, Veitingahússins Sigtúns, stefnanda, Guðjóni Pálssyni, kr. 760.625,50 með 19% ársvöxtum af kr. 301.514,50 frá 25. ágúst 1984 til 1. janúar 1985, með 32% ársvöxtum frá þeim degi til 1. febrúar

s.á., með 39% ársvöxtum frá þeim degi til 1. mars s.á., með 48% ársvöxtum frá þeim degi til 1. apríl s.á., af kr. 700.625,50 frá þeim degi til 1. júní s.á., með 42% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júlí s.á. og af kr. 760.625,50 frá þeim degi til 1. september s.á., með 45% ársvöxtum frá þeim degi til 1. mars 1986, með 33% ársvöxtum frá þeim degi til 1. apríl s.á. og með 27% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags og kr. 130.000,00 í málskostnað, allt innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Fjárnámsgerð fógetaréttar Reykjavíkur 25. júlí 1986.

Ár 1986 föstudaginn 25. júlí er fógetaréttur Reykjavíkur settur að Suðurlandsbraut 26 og haldinn þar af fulltrúa yfirborgarfógeta Ólafi Sigurgeirsyni með undirrituðum vottum. Fyrir er tekið málið A-7989/1986 Guðjón Pálsson gegn Sigmari Péturssyni, 7563-8655.

Fógeti leggur fram nr. 1 gerðarbeiðni, nr. 2 dóm bæjarþings Reykjavíkur í málinu nr. 7669/1985 svohljóðandi:

Fyrir gerðarbeiðanda mætir Sigmundur Hannesson hdl. v/Guðna Á. Haraldss. hdl. og krefst fjárnáms fyrir kr. 760.625,50 - með 19% ársv. af kr. 301.514,50 - frá 25.8. 1984 til 1.1. 1985, m. 32% ársv. f. þ. d. t. 1.2. s.á., m. 39% ársv. f. þ. d. t. 1.3. 1984, með 48% ársv. f. þ. d. t. 1.4. s.á., af kr. 700.625,50 - f. þ. d. t. 1.5. s.á., með 42% ársv. f. þ. d. t. 1.7. s.á. og af kr. 760.625,50 - f. þ. d. t. 1.9. s.á., með 45% ársv. f. þ. d. t. 1.3. 1986, m. 33% ársv. f. þ. d. t. 1.4. s.á. og með 27% ársv. frá þeim degi til greiðsludags, endurrits- og birtingarkostnað kr. 620,- kr. 130.000,- í málskostnað samkv. gjaldskrá LMFÍ, kr. 1.210,- fyrir gerðarbeiðni, auk kostnaðar við gerðina og eftirfarandi uppboð, allt á ábyrgð gerðarbeiðana.

Gerðarþoli starfar hér og er mættur. Áminntur um sannsögli kveðst hann ekki geta greitt.

Samkv. kröfu umboðsmanns gerðarbeiðanda og ábendingu mættis gerir fógeti fjárnám í eign gerðarþola Hrístateig 41. Skjal nr. 024166. Móttekið til þinglýsingar 11. ágúst 1986. Frumrit stimplað. Fallið var frá virðingu. Fógeti skýrir þýðingu gerðarinnar og brýnir fyrir mættum að skýra gerðarþola frá gerðinni. Upplesið, játað rétt bókað. Gerðinni lokið.